

Brüssel, 28.11.2013
COM(2013) 813 final

2013/0402 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

milles käsitletakse avalikustamata oskusteabe ja äriteabe (ärisaladuste) ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitset

(EMPs kohaldatav tekst)

{ SWD(2013) 471 final }

{ SWD(2013) 472 final }

{ SWD(2013) 493 final }

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

Euroopa on teaduse ja innovatsiooni valdkonnas tugev ja tal on potentsiaali saada üleilmseks liidriks. Kvaliteetse teaduse nimel tegutsemine ei ole mitte üksnes teadlaste eesmärk, vaid toob märkimisväärset kasu ka avalikule ja erasektorile. Üldises plaanis aga ei ole ettevõtjad ELi teadus- ja arendustegevuse edendamisel veduriks, nagu see on näiteks Ameerika Ühendriikides ja Jaapanis, kes meie peamisi kaubanduspartnereid. Ettevõtjate optimaalsest väiksem investeerimine teadus- ja arendustegevusse mõjub ebasoodsalt uute toodete, tootmisviiside, teenuste ja oskusteabe kasutuselevõtule.

Seepärast on soovitatav innovatiivseks äritegevuseks paremad tingimused luua. Komisjon on osana oma laiemast strateegiast „Euroopa 2020” algatanud innovaatilise liidu loomise, kaitstes investeringuid teadmusbaasi, vähendades kulukat killustatust ja muutes Euroopas innovatsiooniga tegelemise tasuvamaks. Innovatsiooni soodustav keskkond peaks eelkõige julgustama erasektorit rohkem teadus- ja arendustegevusse investeerima tänu ülikoolide ja tööstuse vahelisele laialdasemale, sealhulgas piiriülesele, koostööle teadus- ja arendustegevuse ning tehnoloogiaarenduse valdkonnas, avatud innovatsioonile ning intellektuaalomandi väärtuse parema hindamise võimalusele, mille tõttu teadusele orienteeritud ja innovaatilistel ettevõtjatel on parem juurdepääs riskikapitalile ja rahastamisele. Nende eesmärkide saavutamine üksnes riiklikul tasandil ei ole piisav ning tooks kaasa jõupingutuste ebaefektiivse dubleerimise liidus.

Tehingukulude järsk vähenemine digitaalmajanduses on kaasa toonud uued avatud teadusel ja avatud innovatsioonil põhinevad koostöövormid, mis viivad sageli uute ärimudeliteni ühiselt loodud teadmiste kasutamiseks. Sellest hoolimata on intellektuaalomandiõigused innovatsioonipoliitika oluline osa. Intellektuaalomandiõigused annavad innovaatoritele ja loojatele võimaluse tagada oma töö tulemuste – mis on oma olemuselt immateriaalsed – omandiõigus, pakkudes sellega vajalikke stiimuleid uutesse lahendustesse, leiutistesse ning uude oskusteabesse investeerimiseks. Intellektuaalomandiõigused kaitsevad küll loomingu ja leiutisi, kuid nende reguleerimisala on piiratud.

Teadus- ja loometegevuse käigus kogutakse ja arendatakse märkimisväärset teavet, kujundades järk-järgult välja olulise majandusliku väärtusega teadmised, mis tihtipeale ei vasta intellektuaalomandiõigusega kaitsmise tingimustele, kuid on innovatsiooni ja üldisemalt ettevõtjate konkurentsivõime seisukohalt sama olulised. Kui selliste väärtuste kaitsmiseks ning rahastuse ja investeringute meelitamiseks on vaja intellektuaalomandit saladuses hoida, kasutavad ettevõtjad, laborid, ülikoolid ja ka üksikisikust loojad ja leiutajad selleks kõige levinumat ja pikema ajalooga väärtusliku teabe omandi tagamise vormi – konfidentsiaalsust.

Kuna teadus rajaneb varasemal töö, on teadmiste ja uute tulemuste jagamine oluline hoob edasiseks innovatsiooniks. Olenevalt innovaatori ärimudelist võib konfidentsiaalsus olla vajalik eeldus intellektuaalomandi arendamiseks, et kasutada seda innovatsiooniks ja konkurentsivõime suurendamiseks. Intellektuaalomandiõigus algab alati saladusega. Kirjanikud ei paljasta süžeed, mille kallal nad töötavad (tulevane autoriõigus), autotoojad ei levita uue mudeli esimesi visandeid (tulevane disainilahendus), ettevõtjad ei avalda tehnoloogiliste eksperimentide esialgseid tulemusi (tulevane patent), ettevõtjad ei jaga teavet uue margitoote turulelaskmise kohta (tulevane kaubamärk) jne.

Õigusterminoloogias nimetatakse suurema konkurentsivõime säilitamise eesmärgil konfidentsiaalsena hoitavat teavet „ärisaladuseks”, „avalikustamata teabeks”, „konfidentsiaalseks äriteabeks” või „salajaseks oskusteabeks”. Ettevõtluses ja akadeemilistes

ringkondades kasutatakse selle kohta mõnikord ka muid nimetusi, nagu „omanikule kuuluv oskusteave” või „omanikule kuuluv tehnoloogia”.

Täpselt sama suur tähtsus on ärisaladustel ka mittetehnoloogilise innovatsiooni kaitsmisel. Teenuste sektorid, mis annavad ligikaudu 70 % ELi SKPst, on väga dünaamilised ning see dünaamilisus sõltub innovaatiliste teadmiste loomisest. Teenuste sektor tugineb aga tootmissektoriga võrreldes vähem (patentidega kaitstud) tehnoloogilisele protsessi- ja tooteinnovatsioonile. Selles ELi majanduse ühes olulisemas harus aitab konfidentsiaalsus luua ja kasutada konkurentsivõime suurendamiseks n-ö pehmet innovatsiooni, mis hõlmab mitmesuguse strateegilise äriteabe kasutamist ja rakendamist; see teave on ulatuslikum tehnoloogilistest teadmistest ning käsitleb näiteks kliente ja tarnijaid, äri võtteid, äriplaan, turuanalüüsi jne.

Majandusteadlased on üksmeelel, et igas suuruses ettevõtjad peavad ärisaladusi vähemalt sama väärtuslikeks kui kõiki teisi intellektuaalomandi vorme. Eriti olulised on ärisaladused väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) ja idufirmade jaoks, sest neil puuduvad sageli spetsialiseerunud töötajad ja finantsvõimalused intellektuaalomandiõiguste hankimiseks, haldamiseks, jõustamiseks ja kaitsmiseks.

Ehkki ärisaladused ei ole kaitstud nagu klassikalised intellektuaalomandiõigused, on need sellegipoolest olulise tähtsusega täiendav vahend 21. sajandi teadmispõhise majanduse tõukejõuks olevate intellektuaalsete varade omandiõiguse nõutavaks tagamiseks. Ärisaladuse omajal ei ole sellega hõlmatud teabele ainuõigust. Küll aga on majanduslikult tõhusa ja konkurentsivõimelise ettevõtluse edendamiseks õigustatud ärisaladuse kasutamise piiramine juhtudel, kus kolmas isik on saanud asjaomase oskusteabe või teabe ärisaladuse omajalt tema tahte vastaselt ja ebaausate vahenditega. Seda, kas ja millises ulatuses selline piiramine on vajalik, hinnatakse juhtumipõhiselt kohtuliku kontrolli käigus.

See tähendab, et konkurendid on vabad arendama ja kasutama samu, sarnaseid või alternatiivseid lahendusi ja seeläbi innovatsioonis konkureerima ning neid tuleb julgustada seda tegema, kuid neil ei ole lubatud omandada teiste arendatud konfidentsiaalset teavet pettuse või varguse teel.

Samal ajal kui teadmiste ja teabe arendamine ja kasutamine on ELi majanduse toimimise seisukohalt aina kesksemaks muutunud, on suurenenud ja suureneb jätkuvalt väärtuslikku avalikustamata oskusteavet ja teavet (ärisaladusi) ähvardav varguse, spionaaži ja muude omastamisvõtete oht (seoses üleilmastumise, allhanke, tarneahelate pikenedamise, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia suurenenud kasutamisega jne). Samuti suureneb oht, et varastatud ärisaladusi kasutades toodetakse kolmandates riikides õigusi rikkuvaid kaupu, mis seejärel konkureerivad ELis omastamise ohvri kaupadega. Ärisaladusi ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise eest kaitsva õigusraamistiku praegune erinevus ja killustatus takistab aga piiriülest teadus- ja arendustegevust ning innovaatiliste teadmiste levikut, sest see nõrgestab Euroopa ettevõtjate suutlikkust oma oskusteabe ebaausale ründamisele vastu seista.

Intellektuaalomandi raamistiku optimaalne korrastamine on üks innovaatilise liidu olulisi tugisambaid, mistõttu komisjon võttis 2011. aasta mais vastu tervikliku intellektuaalomandi strateegia, algatades ärisaladuste kaitse uurimise¹. Käesolev ettepanek on järjekordne osa intellektuaalomandi ühtse turu loomise ülesande täitmisest.

¹ KOM(2011) 287.

2. HUVITATUD ISIKUTEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

2.1. Avalik konsultatsioon

Käesolev algatus põhineb selle hindamisel, kui olulised on ärisaladused innovatsiooni ja ettevõtjate konkurentsivõime jaoks, kui palju neid kasutatakse, milline on nende roll ning suhe intellektuaalomandiõigustega teadmiste ja immateriaalse vara loomisel ja majanduses kasutamisel ning milline on asjaomane õigusraamistik. Hindamisel kasutati kahte välisuuringut ja peeti ulatuslikke konsultatsioone sidusrühmadega.

Esimene uuring (avaldatud 2012. aasta jaanuaris) hindab võrdlevalt ELi liikmesriikide õigusnorme ärisaladuste omastamise vastase kaitse valdkonnas. Teine uuring, mis avaldati 2013. aasta mais, hindab ärisaladuste ja nende omastamise vastase kaitse majanduslikke aluseid ning analüüsis samuti ärisaladuste õiguslikku kaitset kogu ELis. Uuring kinnitas, et olemasolev ärisaladuste omastamise vastane kaitse liidus tervikuna on killustatud ja erinev, ning leidis, et see on üldiselt läbipaistmatu ja toob kaasa tarbetuid kulusid ja ohte. Uuringus leiti, et tõhus teadus- ja arendustegevuse tulemuste kaitsmise süsteem on eeltingimus selleks, et ettevõtjad tegeleksid innovatsiooniga, ning et paindlikkus, mida pakub ärisaladuse tõhus kasutamine, sobib hästi kokku sellega, kuidas innovatsioon tänapäeva ettevõtluses toimub. Kokkuvõttes jõuti järeldusele, et ärisaladusõiguse ühtlustamine ELis looks ettevõtjatele paremad tingimused innovaatiliste teadmiste arendamiseks, vahetamiseks ja kasutamiseks.

Sidusrühmade arvamusi koguti kolmes järgus. Esiteks arutasid kodanikuühiskonna, tööstuse, akadeemilise ringkonna ja riigiasutuste esindajad teemat komisjoni korraldatud konverentsil, mis toimus 2012. aasta juunis.

Teiseks algatati 2012. aasta novembris teise uuringu raames küsitlus ärisaladuse kasutamise, sellega seotud ohtude ja õiguskaitse kohta. Küsitlus oli suunatud ELi ettevõtjate esinduslikule valimile, sealhulgas VKEdele, kes moodustasid valimist 60 %. Küsitlusele saadi kokku 537 vastust. 75 % kõikidest vastajatest hindas ärisaladust oma ettevõtte kasvu, konkurentsivõime ja innovaatilisuse seisukohalt strateegiliselt tähtsaks. Küsitlusest ilmnes, et ligikaudu iga viienda vastaja suhtes on viimase kümne aasta jooksul pandud ELis toime vähemalt üks omastamiskatse ning ligi kaks igast viiest vastajast väitis, et ärisaladuse omastamise oht on selle ajavahemiku jooksul suurenenud. Kolmest vastajast kaks väljendas toetust ELi seadusandlikule algatusele.

Kolmandaks viisid komisjoni talitused 11. detsembrist 2012 kuni 8. märtsini 2013 läbi avatud avaliku konsultatsiooni, mis keskendus võimalikele poliitikavalikutele ja nende mõjule. Saadi 386 vastust peamiselt kodanikelt (enamik ühest liikmesriigist) ja ettevõtjatelt. 202 vastajat leidis, et EL peaks tegelema ärisaladuste omastamise vastase õiguskaitsega. Kahe peamise vastajate rühma (kodanike ja ettevõtjate) seisukohad olid aga vastandlikud. Kolm kodanikku neljast leiab, et ärisaladused on teadus- ja arendustegevuse seisukohalt vähetähtsad ja olemasolev ärisaladuste õiguskaitse on liialdatud, ning 75 % ei pea ELi tegevust selles vallas vajalikuks. Vastanud ettevõtjad seevastu leiavad, et ärisaladused on teadus- ja arendustegevuse ja nende konkurentsivõime seisukohalt äärmiselt olulised. Märkimisväärne enamik peab olemasolevat kaitset nõrgaks, eriti piiriülel tasandil, ning leiab, et riiklike õigusraamistike vahelised erinevused toovad kaasa negatiivseid mõjusid, nagu suurem äririsk nõrgema kaitsega liikmesriikides, väiksemad stiimulid piiriüleseks teadus- ja arendustegevuseks ning suurenevad kulutused ennetavatele teabekaitsemeetmetele.

2.2. Mõjuhindang

Mõjuhindang tõi välja liikmesriikidevahelised lahknevused ärisaladuste kaitsmise valdkonnas: vaid väheste liikmesriikide õigusaktides on kas määratletud ärisaladuste mõiste või sätestatud,

millal neid tuleb kaitsta; rikkujate suhtes ei ole alati võimalik kohaldada tegevuse lõpetamise korraldust; traditsioonilised kahju arvutamise viisid ei ole ärisaladuse omastamise puhul alati sobilikud ning alternatiivseid meetodeid (nt litsentsitasu summa, mis oleks saadud litsentsilepingu alusel) ei ole kõikides liikmesriikides olemas; kõikides liikmesriikides ei käsitleta ärisaladuse vargust kriminaalseadustes. Lisaks ei ole paljudes liikmesriikides õigusnorme ärisaladuste hoidmiseks kohtuvaidluse ajal, mistõttu ärisaladuse omastamise ohvrid ei julge kohtust õiguskaitset taotleda.

Ilmnes kaks peamist probleemi.

- Optimaalsest väiksemad stiimulid piiriüleseks innovatsiooniks. Oht, et ärisaladused võidakse ebatõhusa õiguskaitse korral omastada, kahjustab innovatsiooni (sealhulgas piiriülese innovatsiooni) stiimuleid järgmistel põhjustel: i) ärisaladustel põhineva innovatsiooni väiksem oodatav väärtus ja suuremad kulud selle kaitsmiseks; ii) ärisaladuste jagamisega kaasnev suurem äririsk. Näiteks hoiduks 40 % ELi ettevõtjatest ärisaladuste jagamisest teiste isikutega, sest nad kardavad teabe konfidentsiaalsuse kadumist kuritarvitamise või loata avaldamise tõttu. See takistab innovatsiooni, eriti teaduskoostööd ja avatud innovatsiooni, mis nõuab väärtusliku teabe jagamist mitme ettevõtlus- ja teaduspartneri vahel.
- Ärisaladusel põhinevad konkurentsieelised on ohus (konkurentsivõime vähenemine): killustatud õiguskaitse ELi sees ei taga siseturul võrreldavat kaitse ulatust ega õiguskaitse taset, seades sellega ohtu ärisaladusel põhinevad konkurentsieelised (olgu innovatsiooniga seotud või mitte) ning vähendades ärisaladuse omajate konkurentsivõimet. Näiteks hindab Euroopa keemiatööstus, milles on väga suur tähtsus ärisaladustega kaitstud protsessiinnovatsioonil, et ärisaladuse omastamine võib sageli kaasa tuua kuni 30 % suuruse käibe vähenemise.

Käesoleva algatuse eesmärk on tagada, et Euroopa ettevõtjate ja teadusasutuste konkurentsivõime, mis põhineb avalikustamata oskusteabel ja äriteabel (ärisaladustel), oleks piisavalt kaitstud, ning luua paremad tingimused ja parem raamistik innovatsiooni arendamiseks ja kasutamiseks ning teadmussiirdeks siseturul. Algatuse erieesmärk on parandada ärisaladuste omastamise vastase õiguskaitse tulemuslikkust kogu siseturul.

Probleemi lahendamiseks kaaluti järgmisi valikuid.

- Säilitada olemasolev olukord.
- Anda teavet ja suurendada teadlikkust olemasolevate ärisaladuse omastamise vastaste riiklike meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite kohta.
- Lähendada riiklikku tsiviilõigust ärisaladuste omastamise ebaseaduslikkusega seoses (kuid jätta õiguskaitsevahendeid ja kohtumenetluse ajal ärisaladuste konfidentsiaalsuse säilitamist käsitlevate õigusnormide üle otsustamine riiklikule tasandile).
- Lähendada ärisaladuste omastamise vastaseid riiklike tsiviilõiguslike õiguskaitsevahendeid ning kohtumenetluse ajal ja järel ärisaladuste konfidentsiaalsuse säilitamist käsitlevaid õigusnorme (lisaks 3. valikule).
- Lähendada lisaks tsiviilõigusele (4. valik) ka riiklikku kriminaalõigust, sealhulgas minimaalseid kriminaalkaristusi käsitlevaid õigusnorme.

Mõjuhinnaangus jõuti järeldusele, et 4. valik oleks proportsionaalne ja aitaks soovitud eesmärgi kõige paremini saavutada.

Seoses mõjuga võimaldaks tsiviilõiguslike õiguskaitsevahendite lähendamine innovaatilistel ettevõtjatel oma õiguspäraseid ärisaladusi kogu ELis tõhusamalt kaitsta. Samuti oleks ärisaladuste omajatel suurem valmidus ärisaladuste omastamisest tekkinud võimaliku kahju vastu õiguslikku kaitset taotlema, kui nad oleksid kindlad, et menetluse ajal konfidentsiaalsus säilib. Suurem õiguskindlus ja õigusnormide lähendamine suurendaks sellise innovatsiooni väärtust, mida ettevõtjad püüavad ärisaladusena kaitsta, sest omastamise oht oleks väiksem. Siseturule avaldab positiivset mõju see, et ettevõtjad (eriti VKEd) ja teadlased saavad oma innovaatilisi ideid paremini kasutada, tehes koostööd parimate partneritega kogu ELis ja aidates sellega suurendada siseturul erasektori investeringuid teadus- ja arendustegevusse. Konkurentsile ei tohiks samal ajal piiranguid tekkida, sest kellelegi ei anta ainuõigust ja kõik konkurendid on vabad ärisaladusega kaitstud teadmisi iseseisvalt omandama (sealhulgas pöördprojekteerimise teel). Samuti ei tohiks olla negatiivset mõju kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu (kellel on juurdepääs ärisaladustele) värbamisele ja liikuvusele siseturul. Sellega peaks aja jooksul kaasnema positiivne mõju ELi majanduse konkurentsivõimele ja kasvule. Käesolev algatus ei kahjusta põhiõigusi. Algatus edendab eelkõige õigust omandile ja ettevõtlusvabadust. Kohtumenetluse käigus dokumentidega tutvumise õiguse kohta on kehtestatud kaitseõiguse tagamise meetmed. Samuti hõlmab algatus abinõusid sõna- ja teabevabaduse tagamiseks.

Käesolev algatus on kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega (st intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepinguga). Peamistel kaubanduspartneritel on selles valdkonnas sarnased õigusaktid.

3. ETTEPANeku ÕIGUSLIK KÜLG

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 114 on ette nähtud siseriiklikke õigusakte ühtlustavate ELi õigusnormide vastuvõtmine, kui see on vajalik siseturu ladusaks toimimiseks. Käesoleva ettepaneku eesmärk on kehtestada kogu siseturul piisav ja võrreldav õiguskaitse tase ärisaladuse omastamise korral (nähes samas ette piisavad abinõud kuritarvitamise ärahoidmiseks). Olemasolevad siseriiklikud õigusnormid pakuvad ELis ärisaladuste omastamise vastu ebahühtlast kaitset, mis kahjustab teabe ja oskusteabe siseturu ladusat toimimist. Selleks et väärtusliku teabe (nagu tootmisviisid, uued ained ja materjalid, patenteerimata tehnoloogia, ärilahendused) kui majandusliku väärtusega vara potentsiaali saaks täielikult ära kasutada, peab see olema konfidentsiaalselt edasiantav, sest see võib pakkuda erinevate ettevõtjate jaoks eri piirkondades erinevaid kasutusi ning sellega loojatele tulu tuua ja vahendite tõhusat kasutamist võimaldada. Killustatud õigusraamistik kahandab ka stiimuleid ärisaladusena kaitstud teabe kasutamist nõudvaks piiriüleseks innovatsiooniga seotud tegevuseks, nagu ärisaladustel põhinevate kaupade või teenuste tootmiseks või turustamiseks teise liikmesriiki äriühingu asutamine, kaupade või teenuste tarnimine teise liikmesriigi ettevõtjale või tootmise allhange teisele ettevõtjale mõnes liikmesriigis. Kui ärisaladus sellisel juhul teises, madalama kaitsetasemega riigis omastatakse, võivad õigusi rikkuvad kaubad levida kogu turul. Olemasolevad siseriiklikud õigusnormid muudavad seega piiriülese võrgustikupõhise teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni vähem ligitõmbavaks ja keerulisemaks. Samuti toovad need kaasa suurema äririski madalama kaitsetasemega liikmesriikides, mis kahjustab kogu ELi majandust, kuivõrd ühelt poolt vähenevad piiriülese kaubanduse stiimulid ning teiselt poolt võivad neist liikmesriikidest pärinevad (või nende kaudu imporditud) „õigusi rikkuvad“ kaubad levida kogu siseturul. Käesolev ettepanek peaks lihtsustama piiriülest koostööd teadus- ja arendustegevuse valdkonnas, kuna selge, kindel ja ühetaoline kaitse ärisaladuste omastamise vastu soodustab konfidentsiaalse äriteabe ja oskusteabe piiriülest jagamist ja edasiandmist, vähendades selles nähtavat ohtu ja erinevate õigusraamistike arvestamisega kaasnevaid tehingukulusid. See peaks suurendama ka

piiriülese kaubanduse stiimuleid, sest vähendab ärisaladuse kuritarvitajate poolset ebaausat konkurentsi piiriülel turul.

Subsidiarsuse seisukohalt on mõjuhinnangus kindlaks tehtud probleemide põhjus olemasoleva õigusraamistiku keerukus ja ebajärjekindlus; see ei taga ELi ettevõtjatele võrdseid tingimusi, mis kahjustab nende ja kogu ELi konkurentsivõimet. Nende probleemide lahendamiseks on keskse tähtsusega kooskõlaliste õiguskaitsemeetmete tagamine kõikides liikmesriikides. Sellist kooskõla ei saa aga saavutada üksnes liikmesriikide tasandil võetud meetmetega: sellealane kogemus näitab, et isegi kui liikmesriikide vahel toimub mõningane kooskõlastamine, näiteks intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu kaudu, ei taga see siseriiklike õigusnormide piisavat sisulist ühtlustamist. Seetõttu tuleb ettepanekus sisalduvad meetmed võtta ELi tasandil ning nende mõju peab avalduma ELi tasandil.

4. MÕJU EELARVELE

Käesolev ettepank ei mõjuta Euroopa Liidu eelarvet. Kõik meetmed, mida komisjon ettepaneku kohaselt võtma peab, on kooskõlas uue mitmeaastase finantsraamistikuga aastateks 2014–2020.

5. ETTEPANEKU SELGITUS

5.1. Üldsätted

I peatükis määratletakse reguleerimise (artikkel 1): direktiivis käsitletakse ärisaladuste ebaseaduslikku omandamist, avalikustamist ja kasutamist ning seda, millised tsiviilõigusliku õiguskaitse meetmed, menetlused ja vahendid tuleks kättesaadavaks teha.

I peatüki artiklis 2 määratletakse peamised mõisted. „Ärisaladuse” määratlus koosneb kolmest komponendist: i) teave peab olema konfidentsiaalne; ii) sellel peab olema konfidentsiaalsusest tulenev kaubanduslik väärtus ja iii) ärisaladuse omaja peab olema teinud vajalikke jõupingutusi selle konfidentsiaalsena hoidmiseks. See määratlus järgib „avalikustamata teabe” määratlust intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingus.

„Ärisaladuse omaja” määratluses on samuti intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu eeskujul üks olulisemaid elemente ärisaladuse üle seadusliku kontrolli omamise mõiste. Sellega tagatakse, et ärisaladust võivad peale algse omaja kaitsta ka litsentsisaajad.

„Õigusi rikkuva kauba” määratlus sisaldab proportsionaalsuse hindamist. Selleks et ebaseadusliku tegevuse teel välja töötatud, toodetud või turustatud kaupu saaks pidada õigusi rikkuvaks kaubaks, peavad need saama asjaomasest ärisaladusest olulisel määral kasu. Seda testi tuleb kasutada, kui kaalutakse meetmeid, mis otseselt mõjutavad rikkuja toodetud või turule lastud kaupu.

II peatükis sätestatakse, millistel asjaoludel on ärisaladuse omandamine, kasutamine ja avalikustamine ebaseaduslik (artikkel 3), mistõttu omajal on õigus taotleda direktiiviga ette nähtud meetmete ja õiguskaitsevahendite kohaldamist. Nimetatud tegude ebaseaduslikkuse peamine kriteerium on ärisaladuse omaja nõusoleku puudumine. Artiklis 3 sätestatakse ka, et ärisaladuse kasutamine kolmanda isiku poolt, kes ei olnud otseselt seotud algse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamisega, on samuti ebaseaduslik, kui see kolmas isik oli algsest ebaseaduslikust teost teadlik, oleks pidanud sellest teadlik olema või sai selle kohta teavet. Artiklis 4 täpsustatakse sõnaselgelt, et iseseisev avastamine ja pöördprojekteerimine on seaduslikud teabe omandamise viisid.

5.2. Meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid

III peatükis kehtestatakse meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid, mis tuleb ärisaladuse omajale kättesaadavaks teha, juhul kui kolmas isik selle ärisaladuse ebaseaduslikult omandab või avalikustab või seda ebaseaduslikult kasutab.

1. jaos kehtestatakse üldpõhimõtted, mida tuleb kohaldada tsiviilõiguslike täitevahendite suhtes ärisaladuse omandamise ärahoidmiseks ja karistamiseks, eelkõige tulemuslikkus, õiglus ja proportsionaalsus (artikkel 5), ning abinõud kohtuvaidluse kuritarvitamise ärahoidmiseks (artikkel 6). Artiklis 7 kehtestatakse aegumistähtaeg. Artiklis 8 sätestatakse nõue, et liikmesriigid looksid õigusasutustele mehhanismid menetluse eesmärgil kohtus avalikustatud ärisaladuste konfidentsiaalsuse säilitamiseks. Võimalikud meetmed peavad hõlmama osalist või täielikku juurdepääsu piiramist poolte või kolmandate isikute esitatud dokumentidele; juurdepääsu piiramist kohtuistungitele ja kohtuistungite protokollidele; pooltele või kolmandatele isikutele ärisaladusi sisaldavate dokumentide mittekonfidentsiaalsete versioonide koostamise kohustuse kehtestamist ning samuti kohtuotsustest mittekonfidentsiaalsete versioonide koostamist. Neid meetmeid tuleb kohaldada proportsionaalselt sellisel viisil, et ei kahjustataks poolte õigust õiglasele kohtulikule arutamisele. Konfidentsiaalsusmeetmeid tuleb kohaldada kohtuvaidluse ajal, aga ka selle järel, kui nõutakse avalikku juurdepääsu dokumentidele, ning seda niikaua, kui asjaomane teave ärisaladuseks jääb.

2. jaos sätestatakse ajutised abinõud ja ettevaatusabinõud ajutiste ettekirjutuste või õigusi rikkuvate kaupade ennetava konfiskeerimise näol (artikkel 9). Samuti kehtestatakse selles abinõud kõnealuste ajutiste ja ettevaatusabinõude õigluse ja proportsionaalsuse tagamiseks (artikkel 10).

3. jaos sätestatakse meetmed, milleks võidakse anda korraldus kohtuasjas tehtud sisulise otsusega. Artikliga 11 nähakse ette ärisaladuse kasutamise või avalikustamise keelamine, õigusi rikkuvate kaupade valmistamise, pakkumise, turule laskmise või kasutamise (või õigusi rikkuvate kaupade nendel eesmärkidel importimise või ladustamise) keelamine ja parandusmeetmed. Parandusmeetmed nõuavad muuhulgas, et rikkuja hävitaks või annaks ärisaladuse algsele omajale üle kogu enda valduses oleva teabe ebaseaduslikult omandatud, kasutatud või avalikustatud ärisaladuse kohta. Artiklis 12 kehtestatakse abinõud artiklis 11 sätestatud meetmete õigluse ja proportsionaalsuse tagamiseks.

Ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise tagajärjel ärisaladuse omaja kantud kahju hüvitamine on sätestatud artiklis 13, milles nõutakse kõikide asjakohaste tegurite, sealhulgas kostja poolt ebaausal teel saadud kasumi arvessevõtmist. Samuti antakse võimalus arvutada kahju hüpoteetilise litsentsitasu põhjal, nagu on ette nähtud ka intellektuaalomandiõiguste rikkumise korral.

Artiklis 14 antakse pädevale õigusasutusele õigus rakendada hageja taotlusel teavitamismeetmeid, sealhulgas sisulise kohtuotsuse avaldamine, tingimusel et ei avalikustata ärisaladust ning on kaalutud meetme proportsionaalsust.

Direktiiviga ei reguleerita kohtuotsuste piiriülest jõustamist, sest selles küsimuses kehtivad ELi üldised seda valdkonda käsitlevad õigusnormid, mis võimaldavad jõustada kõikides liikmesriikides kohtuotsust, millega keelatakse õigusi rikkuvate kaupade import ELi.

5.3. Karistused, aruandlus ja lõppsätted

Selleks et tagada käesoleva direktiivi tulemuslik kohaldamine ning taotletud eesmärkide saavutamine, nähakse IV peatükiga ette karistuste kohaldamine III peatükis sätestatud meetmete täitmata jätmise korral ning kehtestatakse järelevalvet ja aruandlust käsitlevad sätted.

Komisjon leiab, et vastavalt ühisele deklaratsioonile selgitavate dokumentide kohta² ei ole küllaldast põhjendust nõuda ametlikult liikmesriikidelt selgitavaid dokumente direktiivi sisu ja ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastavate osade seose kohta. Direktiiv ei ole tehniliselt kuigi keerukas, sisaldab üksnes piiratud hulka õiguslikke kohustusi, mis tuleb siseriiklikku õigusse üle võtta, ning käsitleb selgelt piiritletud teemat, mis on sellega piirneva valdkonnaga ehk intellektuaalomandiõigustega seoses juba riiklikult reguleeritud. Seetõttu ei tohiks ülevõtmine siseriiklikul tasandil keerukas olla ning see peaks ülevõtmise järelevalvet lihtsustama.

² ELT C 369, 17.12.2011, lk 14–15.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV

milles käsitletakse avalikustamata oskusteabe ja äriteabe (ärisaladuste) ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitset

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,
võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,
võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,
olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,
võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust³,
olles konsulteerinud Euroopa andmekaitseinspektoriga⁴,
toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt
ning arvestades järgmist:

- (1) Ettevõtjad ja mitteäriilised teadusasutused investeerivad oskusteabe ja teabe – teadmispõhise majanduse keskse väärtuse – omandamisse, arendamisse ja rakendamisse. Intellektuaalse kapitali loomisse ja rakendamisse tehtud investeeringutest sõltub nende konkurentsivõime turul ja seega ka investeeringute tulusus, mis on ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse algmotivatsioon. Kui avatus ei võimalda ettevõtjatel teadusse ja innovatsiooni tehtud investeeringutest täit kasu saada, kasutavad nad erinevaid viise oma innovatsiooni tulemuste omandiõiguse tagamiseks. Üks neist on ametlike intellektuaalomandiõiguste, nagu patentide, disainilahenduse õiguste ja autoriõiguste kasutamine. Teine viis on piirata juurdepääsu ja teenida tulu ettevõtja jaoks väärtuslike teadmistega, mis ei ole üldteada. Sellist oskusteavet ja äriteavet, mis ei ole avalikustatud ja mida soovitakse hoida konfidentsiaalsena, nimetatakse ärisaladuseks. Mis tahes suuruses ettevõtjad peavad ärisaladusi sama väärtuslikuks kui patente ja muid intellektuaalomandiõiguse vorme ning kasutavad konfidentsiaalsust ettevõtlus- ja teadusinnovatsiooni juhtimise vahendina; sellega hõlmatakse mitmesugust teavet, mis on ulatuslikum tehnoloogilistest teadmistest ja seisneb ärilikes andmetes, nagu teave klientide ja tarnijate kohta, äriplaanid või turu-uuring ja -strateegiad. Kaitstes kas intellektuaalomandiõiguste täienduse või alternatiivina niivõrd paljusid erinevaid oskusteabe ja äriteabe liike, võimaldavad ärisaladused loojal oma loomingu ja innovatsiooniga kasumit teenida ning on seetõttu eriti oluline teadus- ja arendustegevuse ning innovaatsilisuse jaoks.
- (2) Avatud innovatsioon on oluline uute teadmiste loomise hoob ning ühiselt loodud teadmiste kasutamisel põhinevate uute ja innovaatsiliste ärimudelite tekkimise alus. Ärisaladuste oluline roll on kaitsta teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni

³ ELTC, lk .

⁴ ELTC, lk .

raames siseturu piirides ja nende üleselt toimuvat ettevõtjatevahelist teadmiste vahetust. Teaduskoostöö, sealhulgas piiriülene koostöö, on eriti oluline ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse suurendamiseks siseturul. Avatud innovatsioon on katalüsaator, mis võimaldab uutel ideedel turule jõuda, rahuldades tarbijate vajadusi ja lahendades ühiskondlikke probleeme. Siseturul, kus sellise piiriülese koostöö tõkked on muudetud minimaalseks ning koostöö toimib moonutamata, peaks intellektuaalne loometegevus ja innovatsioon julgustama innovaatilistesse tootmisviisidesse, teenustesse ja toodetesse investeerimist. Selline intellektuaalset loometegevust ja innovatsiooni soodustav keskkond on oluline ka tööhõive kasvu ja liidu majanduse konkurentsivõime parandamise seisukohalt. Ärisaladused on üks ettevõtjate poolt enim kasutatav intellektuaalse loomingu ja innovaatilise oskusteabe kaitsmise viise, kuid ometi on need olemasoleva liidu õigusraamistikuga kõige vähem kaitstud kolmandate isikute poolse ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise eest.

- (3) Innovaatilisi ettevõtjaid ohustavad aina enam ärisaladuste omastamisele suunatud ebaausad tegevused, nagu vargus, loata kopeerimine, majandusspionaaž ja konfidentsiaalsusnõuete rikkumine, mis võivad lähtuda nii liidu seest kui ka väljastpoolt. Viimase aja suundumused, nagu üleilmastumine, allhangete sagenemine, tarneahelate pikenedamine ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia laienenud kasutamine, suurendavad sellise tegevuse ohtu. Ärisaladuse ebaseaduslik omandamine, kasutamine või avalikustamine ei lase ärisaladuse seaduslikul omajal oma innovatsiooni tulemustest esimese turuletulijana tulu saada. Kogu liitu hõlmavate tulemuslike ja võrreldavate ärisaladusi kaitsvate õiguslike vahendite puudumine vähendab stiimuleid piiriüleseks innovatsiooniks siseturul ega lase ära kasutada ärisaladuste kui majanduskasvu ja tööhõive tõukejõu kõiki võimalusi. See ei julgusta innovatsiooni ja loovust ning investeringud vähenevad, kahjustades siseturu ladusat toimimist ja nõrgestades selle võimet suurendada majanduskasvu.
- (4) Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames tehtud rahvusvahelised jõupingutused selle probleemi lahendamiseks on viinud intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu sõlmimiseni. See sisaldab muu hulgas ärisaladuste kolmandate isikute poolse ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitset käsitlevaid sätteid, mis kujutavad endast ühiseid rahvusvahelisi norme. See leping kiideti heaks nõukogu otsusega 94/800/EÜ⁵ ning on siduv kõikide liikmesriikide ja ka liidu enda jaoks.
- (5) Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingule vaatamata erinevad liikmesriikide õigusaktid oluliselt selles, kuidas on ärisaladused kaitstud teiste isikute poolse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise eest. Näiteks ei ole kõikides liikmesriikides ärisaladust ja/või ärisaladuse ebaseaduslikku omandamist, kasutamist või avalikustamist riiklikult määratletud, mistõttu kaitse ulatus ei ole selgesti arusaadav ning erineb liikmesriigiti. Samuti puudub järjekindlus selles, millised tsiviilõiguslikud õiguskaitsemeetmed on ärisaladuste ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise puhuks loodud, kuivõrd kõikides liikmesriikides ei ole võimalik anda tegevuse lõpetamise korraldust kolmandatele isikutele, kes ei ole ärisaladuse seadusliku omaja konkurendid. Samuti käsitletakse liikmesriigiti erinevalt kolmandaid isikuid, kes on omandanud ärisaladuse heauskelt,

⁵ Nõukogu otsus, 22. detsember 1994, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994) (EÜT L 336, 23.12.1994, lk 1).

kuid on hiljem seda kasutades teada saanud, et nendepoolsele omandamisele oli eelnenud ebaseaduslik omandamine mõne teise isiku poolt.

- (6) Siseriiklikud õigusnormid erinevad ka selle poolest, kas ärisaladuse seaduslikud omajad võivad taotleda nende kaupade hävitamist, mille on tootnud kolmandad isikud, kes kasutavad ärisaladusi ebaseaduslikult, või selliste dokumentide, toimikute või materjalide tagastamist või hävitamist, mis sisaldavad või millega kasutatakse ebaseaduslikult omandatud või kasutatud ärisaladust. Samuti ei ole kohaldatavates kahjude arvutamist käsitlevates siseriiklikes õigusnormides võetud alati arvesse ärisaladuste immateriaalset olemust, mille tõttu on raske näidata tegelikku saamata jäänud kasu või rikkuja ebaõiglast rikastumist, kui kõnealuse teabe turuväärtust ei ole võimalik kindlaks määrata. Ainult mõnes liikmesriigis on lubatud kohaldada abstraktseid eeskirju kahjude arvutamiseks, võttes aluseks mõistliku litsentsitasu või tasu, mida oleks tulnud maksta juhul, kui ärisaladuse kasutamise litsents oleks olemas olnud. Peale selle ei tagata paljude liikmesriikide õigusnormidega ärisaladuse konfidentsiaalsuse säilitamist juhul, kui ärisaladuse omaja esitab hagi ärisaladuse väidetava kolmanda isiku poolt ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise kohta, millega vähendatakse olemasolevate meetmete ja õiguskaitsevahendite tõhusust ja nõrgendatakse pakutavat kaitset.
- (7) Erinevused liikmesriikide kehtestatud ärisaladuste õiguskaitstes viitavad sellele, et ärisaladuste kaitse tase ei ole terves liidus võrdne, mis põhjustab selles valdkonnas siseturu killustumist ja nõrgendab õigusnormide üldist hoiatavat mõju. Siseturgu kahjustatakse sellega, et sellised erinevused vähendavad ettevõtjate motivatsiooni tegeleda innovatsiooniga seotud piiriülese majandustegevusega, sh teadus- ja tootmisalase koostööpartnerluse, allhanke või investeerimisega teistesse liikmesriikidesse, mis sõltuks ärisaladusena kaitstud teabe kasutamisest. Piiriülest teadus- ja arendustegevusealast võrgustikku ja innovatsioonialast tegevust, sh sellega seotud tootmist ja sellele järgnevat piirulest kaubandust, peetakse liidus vähem ligitõmbavaks ja keerulisemaks, mis põhjustab samuti innovatsiooniga seotud ebatõhusust liidu ulatuses. Peale selle on äririsk suurem suhteliselt madalama kaitsetasemega liikmesriikides, kus ärisaladusi võib lihtsamalt varastada või muul viisil ebaseaduslikult omandada. Selle tagajärg on kapitali ja majanduskasvu suhet parandava innovatsiooni ebatõhus jaotumine siseturul, sest kulud kaitsemeetmetele suurenevad, et korvata ebatõhus õiguskaitse mõnes liikmesriigis. Samuti soodustatakse sellega ebaausate konkurentide tegevust, kes võivad pärast ärisaladuste ebaseaduslikku omandamist levitada selle tulemusel saadud kaupu kogu siseturul. Seadusandliku korra erinevused lihtsustavad ka kaupade kolmandatest riikidest liitu importimist nõrgema kaitsega sissetoomiskohtade kaudu, kuigi selliste kaupade väljatootamine, tootmine või turustamine tugineb varastatud või muul ebaseaduslikul viisil omandatud ärisaladustel. Kokkuvõttes kahjustavad sellised erinevused siseturu nõuetekohast toimimist.
- (8) Asjakohane on kehtestada õigusnormid liidu tasandil, et ühtlustada riiklikud seadusandlikud süsteemid tagamaks ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise korral piisav ja järjepidev õiguskaitse tase kogu siseturul. Selle saavutamiseks on oluline kehtestada ärisaladuse ühetähenduslik määratlus, ilma et piirataks objekti, mida tuleb omastamise eest kaitsta. Selline määratlus tuleb seega koostada nii, et see hõlmaks äri-, tehnoloogilist ja oskusteavet juhul, kui on olemas nii õigustatud huvid konfidentsiaalsuse hoidmiseks kui ka õiguspärased ootused selle konfidentsiaalsuse säilitamise suhtes. Selline määratlus peaks oma olemuselt välistama vähetähtsa teabe ja ei tohiks laieneda teadmiste ja

oskustele, mis töötajad on omandanud oma tavapärasest tööd tehes ja mis on teada või kättesaadav nende ringkondade inimestele, kes kõnealuse teabega tavaliselt tegelevad.

- (9) Samuti on oluline määrata kindlaks asjaolud, mille korral on õiguskaitse põhjendatud. Selleks on vaja kehtestada käitumine ja tavad, mida tuleb käsitleda ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamisena. Ärisaladuse ebaseadusliku avalikustamisena ei tuleks käsitleda sellise ärialase teabe avalikustamist liidu institutsioonide ja organite või riigiasutuste poolt, mis on nende valduses Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1049/2001⁶ kohaste kohustuste alusel või muude dokumentidele juurdepääsu käsitlevate õigusnormide alusel.
- (10) Innovatsiooni huvides ja konkurentsi soodustamiseks ei tohiks käesoleva direktiivi sätetega anda ühtegi ainuõigust ärisaladusena kaitstavale oskusteabele või teabele. Seega on eespool nimetatud oskusteabe ja teabe iseseisev leidmine endiselt võimalik ja ärisaladuse omaja konkurendid võivad samuti pöördprojekteerida igat seaduslikult omandatud toodet.
- (11) Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt tuleks ärisaladuste kaitsmiseks kavandatud meetmed ja õiguskaitsevahendid välja töötada nii, et need täidaks teadustegevuse ja innovatsiooni siseturu ladusa toimimise eesmärki, seadmata ohtu teisi eesmärke ja avaliku huvi põhimõtteid. Sellega seoses tagavad meetmed ja õiguskaitsevahendid, et pädevad õigusasutused võtavad arvesse ärisaladuse väärtust, käitumise raskusastet, mis viis ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamiseni, ning samuti sellise käitumise mõju. Samuti tuleks tagada, et pädevatele õigusasutustele on antud kaalutusõigus kaaluda kohtuvaidluse poolte ja kolmandate isikute ning, kui see on asjakohane, ka tarbijate huve.
- (12) Siseturu ladus toimimine satuks ohtu juhul, kui sätestatud meetmeid ja õiguskaitsevahendeid kasutatakse ebaseaduslike kavatsuste saavutamiseks, mis on vastuolus käesoleva direktiivi eesmärkidega. Seetõttu on oluline tagada, et õigusasutustel on volitused määrata kuritahtliku käitumise eest karistusi hagejatele, kes tegutsevad pahatahtlikult ja esitavad ilmselgelt põhjendamatuid taotlusi. Samuti on oluline, et sätestatud meetmed ja õiguskaitsevahendid ei piiraks sõnavabadust ja teabevabadust (mis hõlmab massiteabevahendite vabadust ja mitmekesisust, nagu on kirjeldatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 11) või rikkumistest teatamist. Seetõttu ei tohiks ärisaladuste kaitset laiendada sellistele juhtumitele, mille korral ärisaladuse avalikustamine teenib avalikku huvi, kui sellega ei kaasne olulist üleastumist või väärtegu.
- (13) Õiguskindluse huvides ja arvestades seda, et ärisaladuste seaduslikelt omajatelt eeldatakse hoolsuskohustuse täitmist seoses nende väärtuslike ärisaladuste konfidentsiaalsuse säilitamise ning nende kasutamise jälgimisega, on asjakohane piirata võimalust algatada ärisaladuste kaitseks hagimenetlust teatud tähtajaga, mis algab sellele kuupäevale järgneval kuupäeval, millal ärisaladuse omaja sai teada või tal oli alus saada teada, et kolmas isik on tema ärisaladuse ebaseaduslikult omandanud, seda kasutanud või selle avalikustanud.
- (14) Võimalus, et ärisaladus kaotab kohtumenetluse ajal konfidentsiaalsuse, takistab ärisaladuste seaduslikel omajatel sageli algatada menetlust oma ärisaladuste kaitsmiseks, mis seab ohtu sätestatud meetmete ja õiguskaitsevahendite tõhususe. Seetõttu on kooskõlas asjakohaste kaitsemeetmetega, mis tagavad õiguse õiglasele

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1049/2001, 30. mai 2001, üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43).

kohtupidamisele, vaja kehtestada konkreetsed nõuded, mille eesmärk on kaitsta kohtuvaidluse aluseks oleva ärisaladuse konfidentsiaalsust selle kaitsmiseks algatatud kohtumenetluse ajal. Need peaks hõlmama võimalust piirata juurdepääsu tõenditele või kohtuistungile või avaldada ainult kohtuotsuste mittekonfidentsiaalsed osad. Selline kaitse peaks jääma pärast kohtumenetluse lõppu kehtima, kuni ärisaladusega kaitstud teave ei ole üldkasutatav.

- (15) Ärisaladuse ebaseaduslik omandamine kolmanda isiku poolt võib ärisaladuse seaduslikule omajale tekitada suurt kahju, sest kui ärisaladus on kord juba avalikustatud, ei ole omajal enam võimalik taastada ärisaladuse kaotamisele eelnenud olukorda. Seetõttu on oluline kehtestada kiired ja kättesaadavad ajutised abinõud ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise koheseks lõpetamiseks. Selline abi peab olema kättesaadav, ilma et tuleks oodata sisulist kohtuotsust, võttes seoses kõnealuse kohtuasja olemusega igakülgset arvesse kaitseõigusi ja proportsionaalsuse põhimõtet. Samuti võib nõuda tagatise määral, millest piisab selleks, et hüvitada kostjale kulud ja kahju, mis on põhjustatud põhjendamatu taotluse tõttu, eriti juhul, kui igasugune viivitamine põhjustaks ärisaladuse seaduslikule omajale korvamatut kahju.
- (16) Samal põhjusel on samuti oluline kehtestada meetmed, mis hoiaksid ära ärisaladuse edaspidise ebaseadusliku kasutamise või avalikustamise. Selleks et keelavad meetmed oleks tõhusad, peab nende kestus, juhul kui asjaolude tõttu on vaja aega piirata, olema piisav selleks, et kõrvaldada igasugune äriine eelis, mis kolmas isik võis saada ärisaladuse ebaseaduslikust omandamisest, kasutamisest või avalikustamisest. Ühtegi sellist meetet ei tohiks mingilgi juhul jõustada juhul, kui ärisaladusega algselt kaitstud teave on saanud üldkasutatavaks põhjustel, mida ei saa seostada kostjaga.
- (17) Ärisaladust võidakse kasutada ebaseaduslikult selleks, et töötada välja, toota või turustada kaupu või nende osi, mida võidakse levitada siseturul, kahjustades sellega ärisaladuse omaja ärihuve ja siseturu toimimist. Selliste juhtumite korral ja kui kõnealune ärisaladus avaldab olulist mõju selle tulemusel saadud kauba kvaliteedile, väärtusele või hinnale või kulude vähenemisele, hõlbustades või kiirendades kauba tootmis- või turustamisprotsessi, on oluline anda õigusasutustele volitused nõuetekohaste meetmete kehtestamiseks, mille eesmärk on tagada, et sellised kaubad ei jõuaks turule või need eemaldataks turult. Kaubanduse üleilmset iseloomu arvestades on samuti vajalik, et need meetmed sisaldaks keeldu importida selliseid kaupu liitu või neid turuletoomise või pakkumise eesmärgil ladustada. Võttes arvesse proportsionaalsuse põhimõtet, ei pea parandusmeetmed ilmtingimata hõlmama kaupade hävitamist, kui on olemas muud kasutatavad võimalused, nagu kauba õigusi rikkuva omaduse eemaldamine või kaupade turult kõrvaldamine näiteks annetusena heategevusorganisatsioonidele.
- (18) Isik võis algselt omandada ärisaladuse heauskselt, saades alles hiljem teada (muu hulgas saades algse ärisaladuse omajalt ametliku teatise), et tema teadmised kõnealuse ärisaladuse kohta on pärit allikatest, mis kasutavad asjaomast ärisaladust või avalikustavad selle ebaseaduslikult. Vältimaks seda, et kehtestatud parandusmeetmed või ettekirjutused ei põhjustaks selliste asjaolude esinemisel sellele isikule ebaproportsionaalset kahju, peaks liikmesriigid asjakohaste juhtumite korral nägema ette võimaluse, et kannatanule määratakse alternatiivse meetmena rahaline hüvitis, tingimusel et selline hüvitis ei ületa nende litsentsitasude või tasude summat, mis oleks kuulunud maksmisele, kui see isik oleks saanud loa kõnealuse ärisaladuse kasutamiseks, selle ajavahemiku eest, mille jooksul algne ärisaladuse omaja oleks saanud takistada ärisaladuse kasutamist. Sellele vaatamata ei tohiks sellist

ebaseaduslikku kasutamist lubada juhul, kui ärisaladuse ebaseadusliku kasutamise näol on tegemist õigusrikkumisega, mida ei ole käesolevas direktiivis käsitletud või mis võiks kahjustada tarbijaid.

- (19) Selleks et isik, kes on või peaks olema teadlik sellest, et ta omandab ärisaladuse ebaseaduslikult, kasutab seda ebaseaduslikult või avalikustab selle ebaseaduslikult, ei saaks sellisest käitumisest kasu ja tagamaks seda, et ärisaladuse kahju kannatanud omajale taastataks võimaluse piires olukord, milles ta oleks olnud juhul, kui sellist käitumist ei oleks toimunud, on vajalik kehtestada piisav hüvitis ebaseadusliku käitumise tagajärjel saadud kahju eest. Ärisaladuse kahju kannatanud omajale määratava kahjutasu summa puhul tuleks võtta arvesse kõiki asjakohaseid tegureid, nagu ärisaladuse omaja saamata jäänud tulu või rikkuja teenitud ebaseaduslik tulu ja asjakohastel juhtudel ärisaladuse omajale põhjustatud moraalne kahju. Teise võimalusena võib näiteks juhul, kui tegelike põhjustatud kahjude summat on ärisaladuse immateriaalset olemust arvesse võttes keeruline kindlaks määrata, tuletada kahjusumma näiteks litsentsitasudest või tasudest, mis oleks kuulunud maksmisele juhul, kui rikkuja oleks taotlenud kõnealuse ärisaladuse kasutamiseks luba. Eesmärk ei ole karistusliku kahjuhüvitise kohustuse kehtestamine, vaid objektiivsel kriteeriumil põhineva hüvitise tagamine, võttes samas arvesse ärisaladuse omaja kantud kulusid, nagu tuvastamise ja uurimistegevuse kulud.
- (20) Selleks et see toimiks täiendava hoiatusmeetmena tulevastele rikkujale ja aitaks kaasa üldsuse teadlikkuse suurendamisele, oleks kasulik neid juhtumeid käsitlevad kohtuotsused, mis on seotud ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamisega, avaldada (sh vajaduse korral võimalikult nähtaval viisil), kui sellise avaldamise tulemusel ei avalikustata ärisaladust ega kahjustata ebaproportsionaalselt füüsiliste isikute eraelu puutumatust ja mainet.
- (21) Ärisaladuse omajatele kättesaadavate meetmete ja õiguskaitsevahendite tõhusust võib kahjustada mittevastavus pädevate õigusasutuste vastu võetud asjaomastele otsustele. Seetõttu on vaja tagada, et sellistel asutustel oleks karistuse määramiseks asjakohased volitused.
- (22) Ärisaladuste kaitsega seotud meetmete ühetaolise kohaldamise hõlbustamiseks on asjakohane ette näha ühelt poolt liikmesriikide ning teiselt poolt liikmesriikide ja komisjoni vahelised koostöö- ja teabevahetuse süsteemid, moodustades selleks liikmesriikide määratud korrespondentide võrgu. Peale selle peaks komisjon selleks, et hinnata, kas meetmed täidavad kavandatud eesmärki, uurima vajaduse korral koos intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskusega käesoleva direktiivi kohaldamist ning liikmesriikide võetud meetmete tõhusust.
- (23) Käesolevas direktiivis järgitakse põhiõigusi ja võetakse arvesse eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga kinnitatud põhimõtteid, eriti õigust era- ja perekonnaelu puutumatusele, õigust isikuandmete kaitsele, sõna- ja teabevabadust, kutsevabadust ja õigust teha tööd, ettevõtlusvabadust, õigust omandile, õigust heale haldusele, õigust tutvuda dokumentidega ja õigust ärisaladuse hoidmisele, õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning kaitseõigust.
- (24) Oluline on, et järgitakse eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse õigusi iga isiku puhul, kes on seotud ärisaladuste ebaseadusliku omandamisega, kasutamise või avalikustamisega käsitlevate kohtuvaidlustega ja kelle isikuandmeid töödeldakse.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 95/46/EÜ⁷ reguleeritakse isikuandmete töötlemist, mida teostatakse liikmesriikides käesoleva direktiivi kontekstis ja liikmesriikide pädevate asutuste, eriti liikmesriikide määratud sõltumatute riigiasutuste järelevalve all.

- (25) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki saavutada ladusalt toimiv siseturg, kehtestades ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise korral kogu siseturul piisava ja võrreldava õiguskaitse, ei ole liikmesriigid võimelised piisavalt saavutama, kuid kavandatud meetme ulatuse või toime tõttu saab eesmärgi paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta vastu meetmeid kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 5. Samas artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei ületa käesolev direktiiv piire, mis on vajalikud selle eesmärgi saavutamiseks.
- (26) Käesoleva direktiivi eesmärk ei peaks olema õigusalaast koostööd, kohtualluvust ning tsiviil- ja kaubandusasjades tehtud otsuste tunnustamist ja jõustamist käsitlevate ühtlustatud eeskirjade kehtestamine ega kohaldatava õigusega tegelemine. Liidu muud õigusaktid, millega reguleeritakse selliseid asju üldiselt, peaks põhimõtteliselt jääma käesolevas direktiivis käsitletud valdkonna suhtes võrdväärset kohaldatavateks.
- (27) Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada konkurentsioigust käsitlevate õigusnormide kohaldamist, eriti Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 101 ja 102. Käesoleva direktiiviga ette nähtud meetmeid ei tohiks kasutada konkurentsi ebaõigeks piiramiseks viisil, mis on vastuolus nimetatud aluslepinguga.
- (28) Meetmed, mis võetakse vastu ärisaladuste kaitsmiseks ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise eest, ei tohiks mõjutada ühegi teise valdkonna asjaomase õiguse, sh intellektuaalomandi õiguse, eraelu puutumatuse, dokumentidele juurdepääsu ja lepinguõiguse kohaldamist. Ent kui Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/48/EÜ⁸ ja käesoleva direktiivi reguleerimisala kattuvad, siis on käesolev direktiiv ülimuslik (*lex specialis*),

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I peatükk

Reguleerimise ja -ala

Artikkel 1 Reguleerimise

Käesoleva direktiiviga sätestatakse eeskirjad ärisaladuste ebaseadusliku omandamise, avalikustamise ja kasutamise eest kaitsmise kohta.

Artikkel 2 Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) „ärisaladus” – teave, mis vastab kõikidele järgmistele nõuetele:

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 95/46/EÜ, 24. oktoober 1995, üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/48/EÜ, 29. aprill 2004, intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta, ELT L 157, 30.4.2004, lk 45.

- a) on saladus selles tähenduses, et see ei ole kogumis või üksikosade täpses paigutuses ja kokkupanus üldteada või kergesti kättesaadav nende ringkondade isikutele, kes tavaliselt kõnesolevat laadi teabega tegelevad;
 - b) sellel on kaubanduslik väärtus selle salajasuse tõttu;
 - c) selle üle seaduslikku kontrolli omav isik on asjaoludest lähtuvalt võtnud vajalikke meetmeid, et hoida seda salajas;
- (2) „ärisaladuse omaja” – iga füüsiline või juriidiline isik, kellel on ärisaladuse üle seaduslik kontroll;
- (3) „rikkuja” – iga füüsiline või juriidiline isik, kes on ärisaladused ebaseaduslikult omandanud, neid ebaseaduslikult kasutanud või need ebaseaduslikult avalikustanud;
- (4) „õigusi rikkuvad kaubad” – kaubad, mille väljatöötamisel, kvaliteedi tagamisel, tootmisprotsessis või turustamisel saadakse olulist kasu ebaseaduslikult omandatud, kasutatud või avalikustatud ärisaladustest.

II peatükk

Ärisaladuste ebaseaduslik omandamine, kasutamine ja avalikustamine

Artikkel 3

Ärisaladuste ebaseaduslik omandamine, kasutamine ja avalikustamine

1. Liikmesriigid tagavad, et ärisaladuste omajatel on õigus taotleda käesolevas direktiivis sätestatud meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite kohaldamist, et hoida ära ärisaladuse ebaseaduslik omandamine, kasutamine või avalikustamine või saada selle eest hüvitist.
2. Ärisaladuse omandamist ärisaladuse omaja nõusolekuta käsitatakse ebaseaduslikuna, kui see on toimunud tahtlikult või raske hooletuse tõttu järgmisel viisil:
 - a) volitamata juurdepääs mis tahes dokumentidele või nende koopiatele, esemetele, materjalidele, ainetele või elektroonilistele failidele, mis on ärisaladuse omaja seadusliku kontrolli all ja mis sisaldavad ärisaladust või millest saab ärisaladuse tuletada;
 - b) vargus;
 - c) altkäemaksu andmine ja/või võtmine;
 - d) petmine;
 - e) konfidentsiaalsuslepingu või mis tahes saladuse hoidmise kohustuse rikkumine või rikkumisele ahvatlemine;
 - f) igasugune käitumine, mida konkreetsete asjaolude korral käsitletakse ausa kaubandustavaga vastuolus olevana.
3. Ärisaladuse kasutamist või avalikustamist käsitatakse ebaseaduslikuna juhul, kui seda teeb ärisaladuse omaja nõusolekuta tahtlikult või raske hooletuse tõttu isik, kelle puhul leitakse, et ta vastab mis tahes järgmisele tingimusele:
 - a) ta on ärisaladuse omandanud ebaseaduslikult;

- b) ta rikub konfidentsiaalsuslepingut või mis tahes muud ärisaladuse hoidmise kohustust;
 - c) ta rikub lepingulist või mis tahes muud ärisaladuse kasutamise piiramise kohustust.
4. Ärisaladuse kasutamist või avalikustamist käsitatakse ebaseaduslikuna ka juhul, kui isik kasutamise või avalikustamise ajal teadis või pidi asjaolusid arvestades teadma, et ärisaladus omandati teiselt isikult, kes kasutas ärisaladust või avalikustas selle ebaseaduslikult lõike 3 tähenduses.
5. Õigusi rikkuvate kaupade teadlikku ja ettekatsetatud tootmist, pakkumist või turuletoomist või õigusi rikkuvate kaupade sellistel eesmärkidel importimist, ekspordimist või ladustamist käsitatakse ärisaladuse ebaseadusliku kasutamisenä.

Artikkel 4

Ärisaladuste seaduslik omandamine, kasutamine ja avalikustamine

1. Ärisaladuste omandamist käsitatakse seaduslikuna, kui see on omandatud mis tahes järgmisel teel:
- a) iseseisev avastamine või loomine;
 - b) sellise toote või eseme jälgimine, uurimine, demonteerimine või katsetamine, mis on tehtud üldsusele kättesaadavaks või mis on sellise teabe omandaja seaduslikus valduses;
 - c) töötajate esindajate teavitamise ja nendega konsulteerimise õiguse teostamine kooskõlas liidu ja siseriikliku õiguse ja/või tavadega;
 - d) igasugune muu tava, mis on konkreetsete asjaolude korral vastavuses ausa kaubandustavaga.
2. Liikmesriigid tagavad, et käesolevas direktiivis sätestatud meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite kohaldamise õigus puudub juhul, kui väidetav ärisaladuse ebaseaduslik omandamine, kasutamine või avalikustamine toimus mis tahes järgmisel juhul:
- a) sõna- ja teabevahetuse seaduslikuks kasutamiseks;
 - b) hageja üleastumise, väärteo või ebaseadusliku tegevuse paljastamise eesmärgil, tingimusel et ärisaladuse väidetav omandamine, kasutamine või avalikustamine oli selliseks paljastamiseks vajalik ja seega tegutses kostja avalikes huvides;
 - c) ärisaladuse avalikustasid töötajad oma esindajatele nende esindusülesannete seaduspärase täitmise osana;
 - d) lepingus sätestamata kohustuse täitmiseks;
 - e) seadusjärgse huvi kaitsmise eesmärgil.

III peatükk

Meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid

1. JAGU ÜLDSÄTTED

Artikkel 5 Üldine kohustus

1. Liikmesriigid sätestavad meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid, mis on vajalikud selleks, et tagada ärisaladuste ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastaste tsiviilõiguskaitsevahendite kättesaadavus.
2. Sellised meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid:
 - a) peavad olema õiglased ja erapooletud;
 - b) ei tohi olla ebaotstarbekalt keerulised või kulukad ega sisaldada ebamõistlikke tähtaegu või põhjendamatu viivitusi;
 - c) olema tõhusad ja hoiatavad.

Artikkel 6 Kohtuvaidluse proportsionaalsus ja kuritarvitamine

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad õigusasutused kohaldavad käesoleva direktiivi kohaselt sätestatud meetmeid, menetlusi ja õiguskaitsevahendeid viisil, mis:
 - a) on proportsionaalne;
 - b) väldib seaduslikule kaubandusele siseturul tõkete loomist;
 - c) tagab kaitsemeetmed nende kuritarvitamise vastu.
2. Liikmesriigid tagavad, et kui pädevad õigusasutused otsustavad, et ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamisega seotud hagi on ilmselgelt alusetu, ja nad leiavad, et hageja on algatanud kohtumenetluse pahatahtlikult eesmärgiga lükata ebaõiglaselt edasi või piirata kostja turulepääsu või hirmutada või ahistada kostjat muul viisil, siis on sellistel pädevatel õigusasutustel õigus võtta järgmisi meetmeid:
 - a) määrata hagejale karistusi;
 - b) nõuda kooskõlas artikliga 14 tehtud kohtuotsusega seotud teabe levitamist.

Esimeses lõigus viidatud meetmed ei piira kostja võimalust nõuda kahju hüvitamist, kui seda lubab liidu või siseriiklik õigus.

Artikkel 7 Aegumine

Liikmesriigid tagavad, et käesolevas direktiivis sätestatud meetmete, menetluste ja õiguskaitsevahendite kohaldamist käsitlevaid hagnid võib esitada vähemalt ühe aasta jooksul, kuid mitte rohkem kui kahe aasta jooksul pärast seda kuupäeva, kui hageja sai teada või tal oli alus saada teada hagi aluseks olevast viimasest asjaolust.

Artikkel 8

Ärisaladuste konfidentsiaalsuse säilitamine kohtumenetluste ajal

1. Liikmesriigid tagavad, et pooltel, nende seaduslikel esindajatel, kohtuametnikel, tunnistajatel, ekspertidel ja mis tahes isikutel, kes osalevad ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamisega seotud kohtumenetluses või kes pääsevad juurde dokumentidele, mis on sellise kohtumenetluse osa, ei ole lubatud kasutada või avalikustada ühtegi ärisaladust ega väidetavat ärisaladust, millest nad on saanud teada sellise osalemise või juurdepääsu tulemusel.

Esimeses lõigus viidatud kohustus langeb ära mis tahes järgmise ajaolu esinemisel:

- a) kui kohtumenetluse käigus leitakse, et väidetav ärisaladus ei vasta artikli 2 punktis 1 sätestatud nõuetele;
 - b) kui kõnealune teave saab aja jooksul üldteatavaks või kergesti kättesaadavaks isikutele ringkondades, kes tavaliselt sellist laadi teabega tegelevad.
2. Samuti tagavad liikmesriigid, et pädevad õigusasutused võivad poole nõuetekohaselt põhjendatud taotluse alusel võtta konkreetseid meetmeid, mis on vajalikud mis tahes sellise ärisaladuse või väidetava ärisaladuse konfidentsiaalsuse säilitamiseks, mida kasutati või millele viidati ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamisega seotud kohtumenetluse ajal.

Esimeses lõigus viidatud meetmed peavad sisaldama vähemalt järgmist võimalust:

- a) piirata kas osaliselt või täielikult juurdepääsu ärisaladusi sisaldavatele dokumentidele, mille on esitanud pooled või kolmandad isikud;
- b) piirata juurdepääsu kohtuistungile, mille käigus võidakse avalikustada ärisaladusi, ja nendega seotud dokumentidele või ärakirjadele. Erandjuhul ja nõuetekohase põhjenduse alusel võivad pädevad õigusasutused piirata poolte juurdepääsu sellistele kohtuistungitele ning nõuda, et nendel võivad osaleda ainult poolte seaduslikud esindajad ja volitatud eksperdid, kes täidavad lõikes 1 viidatud konfidentsiaalsuskohustust;
- c) teha kättesaadavaks mis tahes kohtuotsuse mittekonfidentsiaalne versioon, kust on eemaldatud ärisaladusi sisaldavad lõigud.

Kui pädev õigusasutus otsustab ärisaladuse või väidetava ärisaladuse kaitsmise vajaduse tõttu ja käesoleva lõike teise lõigu punkti a alusel, et poole seaduslikus valduses olevat tõendit ei avalikustata teisele poolele, ja selline tõend on kohtuvaidluse tulemuse seisukohalt oluline, võib õigusasutus sellele vaatamata anda loa sellise teabe avalikustamiseks teise poole seaduslikele esindajatele ja asjakohastel juhtudel volitatud ekspertidele, kes täidavad lõikes 1 viidatud konfidentsiaalsuskohustust.

3. Lõikes 2 viidatud hagi rahuldamise või tagasilükkamise üle otsustamisel ja selle proportsionaalsuse hindamisel võtavad pädevad õigusasutused arvesse poolte ja asjakohastel juhtudel kolmandate isikute õigustatud huvisid ning ükskõik kummale poolele ja asjakohastel juhtudel kolmandatele isikutele tekkida võivat kahju, mis tuleneb sellise hagi rahuldamisest või tagasilükkamisest.
4. Isikuandmete igasugune töötlemine lõigete 1, 2, ja 3 alusel teostatakse kooskõlas direktiiviga 95/46/EÜ.

2. JAGU

AJUTISED ABINÕUD JA ETTEVAATUSABINÕUD

Artikkel 9

Ajutised abinõud ja ettevaatusabinõud

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad õigusasutused võivad ärisaladuse omaja taotluse korral teha otsuse väidetava rikkuja suhtes mis tahes järgmiste ajutiste ja ettevaatusabinõude kohaldamiseks:
 - a) ärisaladuse kasutamise või avalikustamise ajutine lõpetamine või keelamine sõltuvalt juhtumist;
 - b) õigusi rikkuvate kaupade tootmise, pakkumise, turuletoomise või kasutamise või õigusi rikkuvate kaupade sellistel eesmärkidel importimise, eksportimise või ladustamise keelamine;
 - c) rikkumiskahtlusega kaupade, sh imporditud kaupade konfiskeerimine või loovutamine, et takistada nende turuletulekut või ringlust.
2. Liikmesriigid tagavad, et õigusasutused võivad seada ärisaladuse väidetava ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise jätkamise tingimuseks tagatiste esitamise, mille eesmärk on tagada ärisaladuse omajale hüvitis.

Artikkel 10

Kohaldamise tingimused ja kaitsemeetmed

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevatel õigusasutustel on artiklis 9 viidatud abinõudega seoses õigus nõuda hagejalt mõistlikkuse piires kättesaadavate tõendite esitamist, et õigusasutused saaks veenduda selles, et ärisaladus on olemas, hageja on ärisaladuse seaduslik omaja ning ärisaladus on omandatud ebaseaduslikult, ärisaladust kasutatakse või avalikustatakse ebaseaduslikult või on olemas ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise oht.
2. Liikmesriigid tagavad, et pädevad õigusasutused on kohustatud hagi rahuldamise või tagasilükkamise ja selle proportsionaalsuse üle otsustades võtma arvesse ärisaladuse väärtust, ärisaladuse kaitsmiseks võetud meetmeid, kostja käitumist ärisaladuse omandamisel, avalikustamisel või kasutamisel, ärisaladuse ebaseadusliku avalikustamise või kasutamise mõju, poolte õigustatud huvisid ning mõju, mida meetmete määramine või tagasilükkamine võib avaldada pooltele, kolmandate isikute õigustatud huvidele, avalikule huvile ja põhiõiguste, sh sõna- ja teabevabaduse kaitsesele.
3. Liikmesriigid tagavad, et artiklis 9 viidatud ajutised abinõud tühistatakse või tunnistatakse kostja taotluse esitamise korral muul viisil kehtetuks, kui:
 - a) hageja ei algata kohtumenetlust, mille tulemusel teeks pädev õigusasutus juhtumi kohta sisulise otsuse mõistliku aja jooksul, mille määrab meetmete kohta otsust tegev õigusasutus, kui see on lubatud liikmesriigi õigusega, või kui selline tähtaeg puudub, siis ajavahemiku jooksul, mis ei ületa 20 tööpäeva või 31 kalendripäeva, olenevalt sellest, kumb ajavahemik on pikem;
 - b) kõnealune teave ei vasta enam artikli 2 punktis 1 sätestatud nõuetele põhjustel, mida ei saa seostada kostjaga.

4. Liikmesriigid tagavad, et pädevad õigusasutused võivad määrata artiklis 9 viidatud ajutiste abinõude rakendamise tingimuseks, et hageja esitab piisava tagatise või sellega võrdväärse garantii selleks, et tagada tekitatud kahju hüvitamine kostjale ja asjakohastel juhtudel teistele isikutele, keda meetmed on mõjutanud.
5. Kui ajutised abinõud tühistatakse lõike 3 punkti a alusel, kui need aeguvad hageja tegevuse või tegevusetuse tõttu või kui seejärel leitakse, et ärisaladuse ebaseaduslikku omandamist, kasutamist või avalikustamist ei ole toimunud või sellist ohtu ei ole esinenud, on pädeval õigusasutusel õigus otsustada, et hageja maksaks kostja või mis tahes kolmandast isikust kannatanu taotluse alusel kostjale või kolmandast isikust kannatanule nõuetekohast hüvitist mis tahes kahju eest, mis sellised meetmed on põhjustanud.

3. JAGU

MEETMED, MIS TULENEVAD JUHTUMI KOHTA TEHTUD SISULISEST OTSUSEST

Artikkel 11

Ettekirjutused ja parandusmeetmed

1. Liikmesriigid tagavad, et kui võetakse vastu ärisaladuse ebaseaduslikku omandamist, kasutamist või avalikustamist kinnitav kohtuotsus, võivad pädevad õigusasutused hageja taotluse alusel nõuda rikkujalt järgmist:
 - a) ärisaladuse kasutamise või avalikustamise lõpetamine või keelamine sõltuvalt juhtumist;
 - b) õigusi rikkuvate kaupade tootmise, pakkumise, turuletoomise või kasutamise või õigusi rikkuvate kaupade sellistel eesmärkidel importimise, ekspordimise või ladustamise keelamine;
 - c) nõuetekohaste parandusmeetmete võtmine seoses õigusi rikkuvate kaupadega.
2. Lõike 1 punktis c viidatud parandusmeetmed on muu hulgas:
 - a) rikkumise asetleidmise tunnistamine;
 - b) õigusi rikkuvate kaupade turult tagasikutsumine;
 - c) õigusi rikkuva omaduse eemaldamine õigusi rikkumatelt kaupadelt;
 - d) õigusi rikkuvate kaupade hävitamine või asjakohastel juhtudel nende turult kõrvaldamine, tingimusel et selline tegevus ei kahjusta kõnealuse ärisaladuse kaitsmist;
 - e) ärisaladust sisaldava või kasutava mis tahes dokumendi, eseme, materjali, aine või elektroonilise faili või selle osa hävitamine või asjakohastel juhtudel selliste dokumentide, esemete, materjalide, ainete või elektrooniliste failide või nende osade üleandmine ärisaladuse omajale.
3. Liikmesriigid tagavad, et pädevad õigusasutused võivad õigusi rikkuvate kaupade turult kõrvaldamise otsust tehes ärisaladuse omaja taotluse alusel otsustada, et kaubad antakse üle ärisaladuse omajale või heategevusorganisatsioonile õigusasutuste kehtestatud tingimuste alusel, mille eesmärk on tagada, et kõnealused kaubad ei siseneks uuesti turule.

Õigusasutused annavad korralduse, et selliseid meetmed kohaldatakse rikkuja kulul, v.a juhul, kui on konkreetsed põhjused seda mitte teha. Sellised meetmed ei mõjuta

kahjutasu, mida tuleks ärisaladuse omajale maksta ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise tõttu.

Artikkel 12

Kohaldamise tingimused, kaitsemeetmed ja alternatiivsed meetmed

1. Liikmesriigid tagavad, et artiklis 11 sätestatud ettekirjutuste ja parandusmeetmete määramise taotluse kaalumisel ja nende meetmete proportsionaalsuse hindamisel võtavad pädevad õigusasutused arvesse ärisaladuse väärtust, ärisaladuse kaitsmiseks võetud meetmeid, rikkuja käitumist ärisaladuse omandamisel, avalikustamisel või kasutamisel, ärisaladuse ebaseadusliku avalikustamise või kasutamise mõju, poolte õigustatud huvisid ning mõju, mida meetmete määramine või tagasilükkamine võib avaldada pooltele, kolmandate isikute õigustatud huvidele, avalikule huvile ning põhiõiguste, sh sõna- ja teabevabaduse kaitsele.

Kui pädevad asutused piiravad artikli 11 lõike 1 punktis a viidatud meetme kestust, peab selline kestus olema piisav selleks, et kõrvaldada igasugune äriine või majanduslik eelis, mille rikkuja võis saada ärisaladuse ebaseaduslikust omandamisest, kasutamisest või avalikustamisest.

2. Liikmesriigid tagavad, et artikli 11 lõike 1 punktis a viidatud meetmed tühistatakse või tunnistatakse kostja taotlusel muul viisil kehtetuks, kui kõnealune teave ei vasta enam artikli 2 punktis 1 sätestatud nõuetele põhjustel, mida ei saa seostada kostjaga.
3. Liikmesriigid tagavad, et pädev õigusasutus võib selle isiku taotluse alusel, kelle suhtes võidakse tõenäoliselt kohaldada artiklis 11 sätestatud meetmeid, nõuda nende meetmete kohaldamise asemel kannatanule rahalise hüvitise maksmist, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

- a) asjaomane isik omandas teadmised ärisaladuse kohta algselt heauskselt ja täidab artikli 3 lõikes 4 sätestatud tingimusi;
- b) kõnealuste meetmete täideviimine põhjustaks sellele isikule ebaproportsionaalset kahju;
- c) rahaline hüvitis kannatanud poolele tundub põhjendatult piisav.

Kui artikli 11 lõike 1 punktis a viidatud otsuse asemel määratakse rahaline hüvitis, siis ei tohi selline hüvitis ületada selliste litsentsitasude ja tasude summat, mis oleks tulnud tasuda, kui selline isik oleks taotlenud luba kõnealuse ärisaladuse kasutamiseks selle ajavahemiku eest, mille jooksul ärisaladuse kasutamine oleks olnud keelatud.

Artikkel 13

Kahju hüvitamine

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad õigusasutused otsustavad kannatanu taotluse alusel, et rikkuja, kes teadis või oleks pidanud teadma, et ta tegeles ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamisega, peab maksma ärisaladuse omajale kahjutasu, mis vastab tegelikult tekitatud kahjule.
2. Kahjutasu määramisel võtavad pädevad õigusasutused arvesse kõiki nõuetekohaseid tegureid, nagu negatiivseid majanduslikke tagajärgi, sh kannatanu saamata jäänud tulu, rikkuja teenitud mis tahes ebaõiglast tulu ja asjakohastel juhtudel muid kui majanduslikke tegureid, nagu ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise tõttu ärisaladuse omajale põhjustatud moraalne kahju.

Asjakohastel juhtudel võivad pädevad õigusasutused kehtestada kahjutasu ka ühekordse maksena, võttes arvesse vähemalt selliseid elemente nagu litsentsitasude või tasude summa, mis oleks kuulunud maksmisele juhul, kui rikkuja oleks taotlenud kõnealuse ärisaladuse kasutamiseks luba.

Artikkel 14

Kohtuotsuste avaldamine

1. Liikmesriigid tagavad, et ärisaladuse ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamise kohta algatatud kohtumenetlustes võivad pädevad õigusasutused hageja taotluse alusel anda korralduse asjakohaste meetmete võtmiseks rikkuja kulul, et levitada teavet kohtuotsuse kohta, sh avaldada otsus kas täielikult või osaliselt.
2. Käesoleva artikli lõikes 1 viidatud meetmed peavad tagama ärisaladuste konfidentsiaalsuse säilitamise vastavalt artiklile 8.
3. Kaaludes otsust avalikustamise kohta ja hinnates selle proportsionaalsust, võtavad pädevad õigusasutused arvesse võimalikku kahju, mida selline meede võib põhjustada rikkuja eraelu puutumatusel ja mainele, kui rikkuja on füüsiline isik, samuti ärisaladuse väärtust, rikkuja käitumist ärisaladuse omandamisel, kasutamisel või avalikustamisel, ärisaladuse ebaseadusliku avalikustamise või kasutamise mõju ja seda, kui suur on tõenäosus, et rikkuja jätkab ärisaladuse ebaseaduslikku kasutamist või avalikustamist.

IV peatükk

Karistused, aruandlus ja lõppsätted

Artikkel 15

Karistused kõnealuses direktiivis sätestatud kohustuste täitmata jätmise eest

Liikmesriigid tagavad, et pädevad õigusasutused võivad määrata karistusi sellistele pooltele, nende seaduslikele esindajatele ja teistele isikutele, kes ei täida või kes keelduvad täitmast artiklite 8, 9 ja 11 alusel vastu võetud meetmeid.

Kehtestatud karistused sisaldavad võimalust määrata korduvaid karistusmaksmeid juhul, kui ei täideta meedet, mis on võetud vastu artiklite 9 ja 11 alusel.

Kehtestatud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Artikkel 16

Teabevahetus ja korrespondendid

Koostöö, sh teabevahetuse edendamiseks liikmesriikide seas ning liikmesriikide ja komisjoni vahel määrab iga liikmesriik ühe või mitu riiklikku korrespondenti, kes tegelevad käesolevas direktiivis sätestatud meetmete rakendamisega seotud küsimustega. Liikmesriik edastab riikliku korrespondendi või riiklike korrespondentide andmed teistele liikmesriikidele ja komisjonile.

Artikkel 17
Aruanded

1. Hiljemalt XX XX 20XX [kolm aastat pärast ülevõtmisperioodi lõppu] koostab Euroopa Liidu Kaubamärkide ja Tööstusdisainilahenduste Amet intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskuse tegevuse kontekstis esialgse aruande suundumuste kohta kohtuvaidlustes, mis on seotud ning käesoleva direktiivis käsitletud ärisaladuste ebaseadusliku omandamise, kasutamise või avalikustamisega.
2. Hiljemalt XX XX 20XX [neli aastat pärast ülevõtmisperioodi lõppu] koostab komisjon vahearuande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta ning esitab selle Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Selles aruandes võetakse igakülgset arvesse intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskuse koostatud aruannet.
3. Hiljemalt XX XX 20XX [kaheksa aastat pärast ülevõtmisperioodi lõppu] viib komisjon läbi käesoleva direktiivi mõju hindamise ning esitab aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Artikkel 18
Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt XX XX 20XX [24 kuud pärast käesoleva direktiivi vastuvõtmist]. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.
Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 19
Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 20
Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja